

גליון מס' 73

ב"ה, גליון חג הסוכות תשפ"ב

כיקרוב

סבי החסידות

**אתה הראת
לדעת**

הרב יוסף יצחק ג'יקובסון
בתיאור מטלטל של ליל
שמחת תורה שבו התוודע
לכוחו הכביר של 'החוזר'
רבי יואל כהן זצ"ל

צילום: זאבי גרין

זמן שמחתנו

ראש הישיבה, הנגן והמשורר,
הרה"ח ר' טוביה בולטון, מגולל את
מסכת חייו המטלטלת, מצביע על
הרגע שבו העמידו הרבי בקרן אורה,
משתף בתובנות ולקחים שאצר מפי
המשפיע האגדי ר' מענדל פוטרפס
זצ"ל ומגלה את סוד ההצלחה:
השמחה בטהרתה

עצרת תהיה לכם

ביאורי חסידות אקטואליים
לימים אלו בסוגיות הנלמדות
בדף היומי

שמחת בית השואבה

הגה"ח רבי חיים שלום דייטש
בהתוועדות משובבת נפש
לזמן שמחתנו

גליון ערב חג הסוכות של **כיקרוב**
יוצא לאור ומופץ בכל ריכוזי היהדות
החרדית לזכות ידידנו הנכבד והנעלה
מזכה הרבים

הגה"ח הרב דוד פישר שליט"א

ולזכות כל משפחתו הרוממה שיחיו
זכות הפצת לימוד החסידות ודרכי
החסידות תעמוד להם להתברך בכל מילי
דמיטב בגשם וברוח בטוב הנראה והנגלה

הקשר בין סיום התורה לחג שמחת תורה

ביחס לעולם – הצדיק מתעסק רק עם הדברים המותרים שבעולם, שהם החלק הנעלה וה'עדין' יותר שבעולם. הפיתוח של אלה לקדושה, כגון כשעושים מצמר ציצית ומעור של בהמה קלף לתפילין וכדומה – אינה חידוש גמור, שכן גם קודם לכן היו החומרים האלה מוכשרים לכך. לעומת זה, בעל תשובה פועל חידוש גמור – 'גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות' (יומא פ"ב). גם הדברים האסורים שעשה, לאחר עשיית התשובה כראוי, עולים לקדושה ונעשים 'כלי' ו'דירה' לה' (ראה תניא פ"ז). זה כוח מיוחד שהקב"ה נותן ליהודי לפעול דבר חדש לגמרי, שאפילו דבר אסור, הרחוק לגמרי מקדושה, יכול להפוך ל'זכויות' ולעלות לקדושה.

וכשיהודי פועל 'חידוש', הן בעצמו הן בעולם כנ"ל, הרי בזה הוא נעשה באמת 'שותף להקב"ה במעשה בראשית' (שבת ק"ט), שכן הקב"ה הוא 'בורא', מחדש ויוצר. כל עוד האדם רק מקבל את מה שניתן לו מלמעלה, אין הוא בבחינת שותף אמיתי לקב"ה.

הצדיק מקבל מהקב"ה את ה'נשמה שנתת בי טהורה היא' ושומר עליה שתישאר טהורה. בכך אין חידוש. ואולם בעל תשובה פועל חידוש, שגם כאשר הנשמה התלכלכה ונפגמה, וכבר אינה 'טהורה היא' כפי שניתנה, בכל-זאת הוא מתגבר ומתקשר מחדש לקדושה. כן הוא גם ביחס לעולם, הוא מעלה לקדושה גם את הניצוצות שבדברים האסורים, שזה דבר חידוש, וכזה הוא נעשה 'שותף להקב"ה במעשה בראשית'. מובן שיהודי מקבל את הכוח לחולל זאת מהקב"ה, אבל בפועל זו 'צירה' וחידוש שלו. זוהי מעלת בעל תשובה.

מעלת הלוחות השניים

זו המעלה הגדולה של יום הכיפורים, 'מתן תורה' של הלוחות האחרונים, לגבי חג השבועות: הלוחות הראשונים הם מתנה מלמעלה, ואילו הלוחות האחרונים הם פעולה וחידוש של ישראל, שעל אף מצב החטא פעלו ישראל שיהיה 'סלחתי כדברך'.

עניין זה מתבטא בהבדל בלוחות עצמם: הלוחות הראשונים היו 'מעשה אלוקים' (תישא לב, טו), ואילו הלוחות השניים היו מעשה ידי משה, 'פסל לך' (שם לד, א). לכאורה זה מצב של ירידה, אבל מהמבורר לעיל מובן שאדרבה, זוהי מעלה בלוחות השניים, שהם מעשה ידי אדם. זו פעולה ויצירה של ישראל, שיהודי לוקח אבנים גשמיות והוא עצמו עושה מהן לוחות.

מכאן נובעת השמחה הגדולה של יום הכיפורים, 'ביום חתונתו וביום שמחת ליבו', שבמובן מסוים היא שמחה גדולה יותר ממתן תורה בחג השבועות. שמחה זו מתגלית בחג הסוכות, 'ליום חגנו' (שהרי יום הכיפורים עצמו הוא צום ועינוי נפש), ובפרט בסיומו – בשמיני עצרת. וזו המשמעות של שמחת תורה: השמחה בתורה שישאל פועלים על-ידי עבודתם.

זה גם ההבדל הפשוט בין שבועות לשמחת תורה: בשבועות, זמן מתן תורה, אנו שמחים בתורה שניתנה לנו מלמעלה, ואילו בשמחת תורה השמחה היא על כך שאנחנו סיימנו לקרוא וללמוד את כל התורה.

זהו הקשר של שמחת תורה לפרשת וזאת הברכה:

אמנם בתחילת הפרשה מוזכרת נתינת התורה מלמעלה: 'ה' מסיני בא... תורה ציווה לנו משה, מורשה קהילת יעקב' (לג, ד), אבל סיום הפרשה, ש'הכול הולך אחר החיתום' (ברכות יב, א) הוא במילים: 'לעיני כל ישראל', ומפרש רש"י: 'שנשאו ליבו לשבור הלוחות לעיניהם... והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר 'אשר שברת' – י"שר כוחך ששיברת'.

אמנם תחילת הכול הוא 'ה' מסיני בא' – התורה כפי שהיא ניתנת מלמעלה, 'והלוחות מעשה אלוקים המה', והיא נתינת הכוח לכל עבודתם של ישראל; אבל תכלית התורה היא היגיעה והחידוש שיהודי פועל בכוח עצמו. לכן הייתה צריכה להיות שבירת הלוחות, ו'ישר כוחך ששיברת', כדי להגיע ללוחות השניים, שהם חידוש של ישראל, שבוה הוא נעשה 'שותף להקב"ה במעשה בראשית'. זו המעלה של שמחת תורה, שהיא שמחה הרבה יותר גדולה מהשמחה של שבועות.

(על-פי לקוטי שיחות, כרך יד, עמ' 156, אוצר לקוטי שיחות מועדים שיחה ג לשמחת תורה)

את פרשת וזאת הברכה קוראים תמיד בשמחת תורה. מוסבר על כך במחזור ויטרי (סי' שפה): 'יום תשיעי, ספק שמיני, קורין וזאת הברכה, כדי לסמוך שמחת התורה שזכו לסיימה לשמחת החג, שכן נכפלה שמחה במקרא בשמיני עצרת לפי ששמחת החג מרובה'. מדבריו משתמע שאין שייכות תוכנית בין הפרשה לחג, אלא קבעו לקרותה בחג על שהוא זמן שמחה.

אבל מהגמרא (מגילה לא, א), ובפרט מלשון הרמב"ם (הלכות תפילה פ"ג) משמע שפרשת וזאת הברכה קשורה לתוכן של החג: 'משה תיקן שיהיו קוראים בכל מועד עניינו... ומה הם קוראים?... וביום טוב אחרון קורין כל הבכור... ולמחר קורין וזאת הברכה'. מזה מובן שקריאת פרשת וזאת הברכה בשמחת תורה היא חלק מהתקנה לקרוא 'בכל מועד עניינו' (ויש לדייק כן מעוד פרטים בלשון הגמרא והרמב"ם ואכמ"ל). לפי זה נדרש ביאור, מה הקשר בין פרשת וזאת הברכה לשמחת תורה?

כדי להבין זאת יש להקדים ולברר את תוכנו של שמחת תורה. ידועה השאלה המובאת בספרים: 'מהו השייכות לשמוח שמחת תורה ביום השמיני עצרת, והלא בשבועות הוא זמן מתן תורה, ואם כן אז היה צריך להיות קביעת שמחה זו' (אוה"ת שמע"צ א'תשעט)?

גם אם רוצים לקשר את השמחה עם סיום התורה – הרי היה אפשר לסדר שיתחילו לקרוא את פרשת בראשית בשבת שאחרי שבועות, וכך היו מסיימים את התורה בשבועות. מדוע אפוא קבעו את שמחת תורה ביום טוב שני של שמיני עצרת דווקא?

מובא על כך הביאור ששמחת תורה קשור ובא בהמשך ליום הכיפורים, שאף הוא יום של 'מתן תורה', כמובא במשנה (תענית כו, ב): 'ביום חתונתו זה מתן תורה', ופירש רש"י: 'יום הכיפורים שניתנו בו לוחות האחרונות'. לפי זה חג השבועות שייך ללוחות הראשונים, ואילו שמחת תורה שייך ללוחות האחרונים.

וההבדל ביניהם: בלוחות הראשונים – היו ישראל בבחינת 'צדיקים'. אפילו אם קודם לכן היו בהם דברים לא-טובים, הרי בעת מתן תורה היה עניין הגיון (ראה יבמות מ"ב), ו'גר שנתגייר קטן שנולד' (שם כ"א), בלי שום חטא. ואילו בלוחות האחרונים היו ישראל בבחינת 'בעלי תשובה', אחרי שחטאו בעגל, ומשה רבנו עלה להר סיני לבקש רחמים עליהם, עד ש'בעשרה בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם ואמר לו למשה 'סלחתי כדברך', ומסר לו לוחות אחרונות' (רש"י תישא לג, א).

מזה תובן מעלת הלוחות האחרונים לגבי הלוחות הראשונים, כמאמר חז"ל: 'מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו' (רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ד).

בעל תשובה יוצר חידוש

מעלת בעל תשובה על צדיק היא, שבעל תשובה משיג את דרגתו על-ידי יגיעה בכוחות עצמו, ובכך הוא נעשה בבחינה של 'מחדש' ו'יוצר'. זאת הן ביחס לעצמו הן ביחס לעולם, כדלהלן.

ביחס לעצמו – עבודת הצדיק בלימוד התורה וקיום המצוות אינה חידוש מיוחד, שכן טבעו של יהודי, מצד נשמתו, היא להתנהג כ'בן' של הקב"ה, 'בנים אתם לה' אלוקים', ו'עבד' של הקב"ה, 'כי לי בני ישראל עבדים'. טבעו של בן שהוא קשור לאביו והולך בדרכיו. אף בדרגת עבד (הנמוכה יותר) הרי טבעו של עבד גם כן הוא להיות בטל לאדונו ולציות לפקודותיו. אם כן, עבודת הצדיק היא בחינה של מתנה מלמעלה ואינה 'חידוש' שלו.

לעומתו, בעל תשובה, הרי לאחר שהוא פרק לזמן מה עול מלכות שמיים, הטבע של 'בן' ו'עבד' כבר נעלם ולא הורגש בו, ובכל-זאת הוא, ביגיעתו, התגבר ושב בתשובה. 'התגברות' זו נמשכת בעבודת בעל תשובה גם הלאה, שעבודתו היא 'ברעותא דליכא יתיר ובחילא סגי' (וח"א קכ"ב), בהתאמצות ובהתלהבות יתרה. וכדברי הרמב"ם (הל' תשובה שם) שמעלת בעל תשובה היא ש'טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו', שזה דורש התגברות מיוחדת. התגברות זו היא חידוש ו'יצירה' של האדם מכוח עצמו.

טעם יוצא מהכלל

למרות שר' בערקה חי בארץ כבר שנים, הוא הסתכל בעצבנות לכל עבר, מחפש מי עוקב אחריו • מים הם דבר פשוט, אבל רק אותם אנחנו שותים כשאנחנו צריכים לא להתייבש • שמחה עובדת הפוך מאידך שחושבים: ככל שאני מבין פחות, אני שמח יותר • התוועדות מיוחדת לשמחת בית השואבה

דרגות שונות של הבנה, עומק לפנים מעומק, השגה שמשכיחה עם הזמן ועם הלימוד. ואילו המים הם כמו קבלת עול – בלי טעם. היין והמים נמצאים גם במצוות. היין הוא הטעמים המיוחדים של המצווה. אתה יודע שהמצווה הזאת "מסוגלת" לעניין מסוים, אבל כדי לדעת זאת צריך ללמוד עליה, להכיר אותה, להיות בעלי השגה. רבי סעדיה גאון, למשל, מביא עשרה טעמים למצוות שופר. אבל יש עוד סוג של כוונות, והוא שעושים את המצווה מבלי להבין אלא רק כי ה' ציווה. המים הם עשיה בלי לדעת למה. אדרבה, האדם מרגיש שהוא לא יכול לדעת, שהרי איזו שייכות יש לי לדעת למה הקדוש ברוך הוא רוצה ממני דבר מסוים? אני רק יודע שהוא אמר לי, ואני עושה.

היה יהודי אחד, ר' בערקה חן עליו השלום, שהיה מהחסידים הראשונים שהגיעו לארץ מרוסיה בשנות ה'ל'. הוא היה הולך ברחוב בכפר חב"ד ומסתכל כל הזמן אחורה מתוך הרגל, לראות מי עוקב אחריו... הוא עבר שם שבעה מדורי גיהנום, ודיפות ואיומים וכליאות. פעם ראיתי אותו בהתוועדות, ואחריה הוא הלך ביחד עם משפיע אחר וסיפר לו איך היה ברוסיה. אני זוכר שהם עמדו ודיברו וכל הזמן הוא הסתכל בעצבנות לצדדים, לראות מי מסתכל עליו.

בהתוועדות הוא סיפר לנו שאמנם החסידים בברית המועצות הצליחו להחזיק מעמד יותר מהלא-חסידים, אבל גם אצלם היו דרגות שונות. למשל, היו כאלה שבכלל לא נתנו לילדיהם ללמוד בבתי הספר של הגויים. היו כאלה ששלחו את הילדים ורק בשבת היו מחפשים עצות איך לא לכתוב, וכן על זה הדרך. הוא תיאר לנו שברוסיה היו שלושה סוגים של חסידים: בעלי השגה ("משכילים"), בעלי תפילה ("עובדים") ו"מקושרים". בדרך כלל בעלי ההשגה, אלה שלמדו והבינו בדברים הכי עמוקים, היו נחשבים החסידים המובחרים. אחריהם היו העובדים שידעו להתפלל באריכות. ולבסוף המקושרים, שלרוב היו יהודים פשוטים ששומעים למה שאומרים להם לעשות. באותם ימים בברית המועצות התגלה דבר מדהים: דווקא אלו שהחזיקו מעמד הכי הרבה היו המקושרים. זה כוחם של המים. יהודים שלא יודעים חכמות, לא מבינים ולא חושבים שיכולים להבין, ודווקא אלה החזיקו מעמד.

לכאורה היינו חושבים שקבלת עול היא הדבר הכי לא משמח בעולם. אתה עושה כי אמרו לך. מה משמח בזה? איך לך שום טעם, שום רחבות הדעת. אבל הרבי מברך ששמחה היא בכלל לא מה שאנחנו חושבים. נדמה לנו ששמחה באה רק כשקיבלתי משהו, אבל ההגדרה האמיתית של שמחה לפי החסידות היא "פורצת גדר". איש אחד הוא קמצן, אחד הוא ביישן, אחד בעל תאוה, אבל כשיש לו שמחה הוא פורץ גדר ויוצא מעצמו. אפילו האיש הכי קמצן מפזר בשפע בחתונה של הבן שלו.

לכל אדם ישנם הגדרים שלו. שמעתי על משהו שהיה צריך לטוס לחוץ לארץ. הם נתקעו במטוס על הקרקע ולא יכלו להמריא במשך כמה שעות. הוא כל הזמן הביט בשעון ומה שהיה לו הכי כואב זה שהוא פספס את ה"קופי" של הבוקר... יש אחד

ידוע שבלילות סוכות היתה שמחה כזו בבית המקדש, שמי שלא ראה אותה – לא ראה שמחה מימיו. על מה שמחו? בחג הסוכות היו מנסכים בבוקר מים על המזבח, בנוסף ליין שהיו מנסכים בכל ימות השנה. את המים האלה היו מביאים לפנות בוקר ממקום שנקרא שואבה. הפסוק אומר "ושאבתם מים בששון" ומכאן למדו שהשאיבה צריכה להיות בשמחה, ולכן היו רוקדים ושמחים במקדש כל הלילה. עד היום בכל קהילות ישראל נוהגים לערוך "שמחת בית השואבה" במהלך ימי החג, זכר לאותה שמחה שהיתה במקדש.

הרבי שואל על כך שתי שאלות גדולות. ראשית, בימינו, כשאין מקדש, אין בסוכות שום זכר לניסוך המים, אז זכר לשמחה כן עושים? איזה מין דבר זה? יש כל מיני "זכר למקדש" כמו אמה על אמה לא מסוידות בכניסה לבית, אפר מקלה בראש חתנים. לפי ההיגיון הזה, היינו צריכים לעשות "אבלות בית השואבה"...

ועוד שאלה: בדרך כלל השמחה על המצווה באה אחרי שקיימנו אותה. בתקיעת שופר יש יראה לפני כן, אבל לאחר מכן אומרים בתנועת שמחה "אשרי העם יודעי תרועה". אחרי שעושים ברית עורכים סעודת מצווה. בזמן החופה החתן והכלה נראים רציניים, יראה שפוכה על פניהם, אבל אחרי כן הם שמחים ורוקדים ועורכים סעודה. השמחה מתחילה אחרי המצווה, אז מדוע דווקא בשמחת בית השואבה היו שמחים לפני כן? פעם רציתי לתרץ שאולי בזמננו אין כל כך קושיה: אנחנו שמחים ורוקדים כלילה, כדי שעה הבוקר יבוא המשיח ואז נקיים את המצווה באמת.

העניין פה הוא באמת יוצא דופן. בעצם זו לא שמחה רגילה על כך שעשיתי מצווה, אלא שמחה על עצם העובדה שאני מצווה, שהקדוש ברוך אמר לי לעשות משהו. עכשיו תשאלו ובצדק: למה לא עושים שמחת שופר, שמחת תפילין, שמחת נרות שבת? זו שאלה טובה, למה קבעו דווקא כאן את השמחה על עצם העובדה שאני מצווה?

כל השנה ניסכו יין על המזבח, ולא כתוב בשום מקום שהיתה זו שמחה יוצאת דופן. דווקא בניסוך המים שרתה שמחה. לכאורה זה היפך הפשט, שהרי "יין ישמח לבב אנוש". בגמרא כתוב שיין ישן – דעת זקנים נוחה ממנו. ליין יש טעם טוב, הוא משביח עם הזמן, מתפתח, ומי ש'מבין' ביינות יודע למצוא בו עושר של טעמים. רק תסתכלו מה כתוב על הבקבוק – "ניחוח של פירות יער, קינמון ואוכמניות". שמעתם פעם דבר כזה?

מים לעומת זאת הם הדבר הכי פשוט בעולם. אין בהם שום מיוחדות. ולכן על פי הלכה, אם שותים יין כדי לבלוע עצם שנתקעה בגרון, צריך לברך עליו כי סוף כל סוף מרגישים טעם. מה שאין כן במים שאם שותים אותם רק כדי לקחת כדור, לא צריך לברך. ברוחניות, היין מצביע על

מִיָּחָד הַנֶּשְׁמָה שֶׁ ר' טוֹבִיָּה

ערב חג הסוכות, זמן שמחתנו, ישבנו לשיחה
משובבת ומרוממת נפש עם הרה"ח ר'
טוביה בולטון החובש בו זמנים כובעים
שונים: ראש ישיבה, מלחין וזמר
המקרב לבבות בשירה ייחודית
שאינה מוכרת בשום מקבילה
אחרת • המוטו של כל
רגע בחייו נשען כולו
על מצוות השמחה •
בראיון מיוחד ל'כי
קרוב' מגולל הרב
בולטון את סיפור
חייו הבלתי שגורתי,
הרגע המחשמל בו
התוודע לדמותו של
הרבי, הוראת הקודש
שקיבל ממנו ושהעמידו
בקרן אורה ואת הדברים
ששאב ואצר במשך השנים •
בשמחה ובטוב לבב

יצחק הלוי

צילומים: זאבי גרין

מאשר להמחיש אותה באמצעות סיפור חסידי, הוא ממשיך וספק שר את הסיפור, ספק אומר אותו, ספק מתפלל אותו.

"הסיפור הזה שממחיש לי את שמחת חג הסוכות מתרחש בעיירה קטנה בטורקמניסטן, אליה גלו שניים מתלמידי כ"ק אדמו"ר הרי"צ. השניים נזכרים בגעגועים בימי החג בחצר מורם ורבים. הם היו פעילים במחתרת החסידית למען שמירת הגחלת היהודית בברית-המועצות של סטאלין, נתפסו ונשלחו לגלות במדינה הנידחת. כיצד יוכלו הם עצמם לציין את חג הסוכות, תהו בינם לבין עצמם. ואז אחד מהם ביקר לחברו כי מצא בקצה החצר צריף קטן, הסיר את הגג ואט אט הוסיף במקום החלל ענפים שגומו וכך יש להם סוכה קטנה. עליך עתה התפקיד, אמר לו, להשיג יין ולחם לסעודת החג.

"למחרת בערב החג שב החסיד לחברו ואמר לו: יש לי שתי בשורות רעות לבשר לך. האחת, לא מצאתי יין כשר לקידוש אך יש לי וודקה. השניה היא, שגיליתי שמעל הצריף, בסמוך לו, שוכנת מטה מפקדת הק.ג.ב. ניאלץ להיזהר שלא להרעיש.

"השניים החליטו לערוך לעצמם את הקידוש בשקט ובדממה, בלא לעשות כל רעש שיגיע לאוזניים לא רצויות שמעליהם. הם ערכו קידוש בחשאי, בצעו על הלחם ופתחו בסעודת החג. ואז החלו לומר דברי תורה זה לזה. הם שתו קצת לחיים, ופתחו בשירת ניגונים חסידיים חרישית. הם לא העזו לשיר בקול או לרקוד מחשש שימשכו תשומת לב מצד השכנים ויטכנו את חייהם, אבל הלבבות שלהם גאו ברגשות שעוצמתם עלתה בהרבה על זו של המילים.

"אדאכי והכי, עוד לגימה ועוד לגימה, עוד דבר חסידות ועוד דבר חסידות, עוד ניגון ועוד ניגון וקולותיהם גברו על כל החרדות והחששות. הם שכחו מהסוכב, מהסכנה המרחפת על ראשם, וקולותיהם פרצו החוצה ועלו ובקעו מתוך הסוכה ומגבולותיה. אט-אט התרוממה נפשם למעלה מהתלאות והסבל. תחילה שרו בקול שקט, אחר-כך החלו למחוא כף, ולבסוף יצאו בריקוד סוער לכבוד החג.

"לפתע נשמעו צעדים כבדים בחצר. השניים קפאו על מקומם בחרדה. עמד שם אדם גברתן וחמור פנים. לפני שהספיקו לצפות פה אמר

ל

מרות שהרב טוביה בולטון כבר אינו צעיר, המעיין השופע של המרץ שלו הוא בלתי נדלה, הוא ממחר משיעור תורה לשיעור תורה, מטיפול בתלמיד זה או אחר, לכתובת מסר או הרצאה על החסידות או הכנה לקראת הופעה לילית.

ככלל קשה להגדיר את הרב בולטון. הוא לא נכנס לשום קופסה או ארגז שאתם מכירים. הוא ראש ישיבה, רב נערץ על תלמידיו מצד אחד וזמר חמוש בגיטרה חשמלית ומשקפי שמש מצד שני. הוא מרצה מבוקש לחסידות מחד ומספר סיפורים סוחף מאידך. אבל יש משהו מחבר בין כל זה, חוט המקשר בין שלל עיסוקיו ופניו כחוט השני: השמחה.

אפשר לכנות אותו הרב השמח או הרב המשמח, ובעצם דבר אחד הוא כי השמחה מדבקת ואם שמח אתה גם משמח אתה, ולהפך. והרי כל זה, הוראת החסידות, הסיפורים, המוזיקה, הכל נועד לשמח. מכולם מבצבץ המסר: להתמלא בשמחה אמיתית, פנימית וחסידית.

"מהי מהותה של השמחה?", פותח הרב בולטון, "כפי שאומר בעל התניא, העולם רובו רע, והרוע הבסיסי, אבי אבות הרוע, הוא היצר הרע, האנוכיות האנושית. והיא הסיבה לעצבות ולמרירות.

"מורי ורבי, המשפיע ר' מענדל פוטרפס זצ"ל היה אומר: דיכאון ועצבות זו תוצאה מכך שאתה רוצה להגדיל את עצמך. שאתה שקוע בעצמך. שמחה זו תוצאה מכך שאתה רוצה להגדיל את הקדוש ברוך הוא. לכן מהותה של השמחה היא שאתה חי למען הזולת ולמען עבודת השם ולא למען עצמך.

"הצער והדיכאון הם אחד משישים מיתתה אך השמחה", הוא מוסיף ואומר, "היא המהות של החיים, זה חותם החיים. אתה שמח זה אומר שאתה חי והוזה, שאתה חלק מהיקום, מההוויה של האלוקות. תורתנו הקדושה ציוותה עלינו, 'ובחרת בחיים'. וכבר שאל בעל התניא: מהו 'ובחרת בחיים'. הלא טבעי שאדם ירצה לחיות ומה טעם לצוות על כך. יתרה מזו: דווקא אלו ששקועים בעולם הזה ועושים עבירות סבורים שחיים הם; הם 'עושים חיים'. אך לא כך הדבר, זה הפך החיים. החיים זו שמחה אך שמחה שיש לעבוד עליה. יש לעבוד קשה מאוד כדי לשמח בכל מחיר."

"ר' מענדל", הוא מספר, "ראה אותי פעם כשפניי נפולות ואמר לי: הייתכן, שחסידי לא יהיה בשמחה? ניסיתי להסביר לו את הרקע לדאגה שהציפה אותי ומדוע זה כך אבל הוא מיד אמר לי: 'כאשר הייתי ברוסיה ופעלתי להפיץ שם תורה, השלטון הסובייטי הגלה אותי ל'גולאג' - מחנה עבודה בסיביר. שהייתי שם כמה וכמה שנים בתנאים קשים ואכזריים מאוד. היה לי קשה מאוד לשמור על יום השבת, אבל הצלחתי למרות הקושי לעמוד בכך. ואני לא מחזיק טובה לעצמי על כך. גם הקפדתי לשמור כשרות; לעתים לא היה לנו בכלל מה לאכול חוץ ממאכלות אסורים; אבל הקפדתי לא לאכול והצלחתי בכך למרות שלעיתים סבלתי חרפת רעב. וגם על כך אני מחזיק טובה לעצמי. על מה כן? על כך שלמרות ששהייתי זמן רב במחנה כה מדכא ובתנאים כה קשים, לא נפלתי אפילו פעם אחת לעצבות. הייתי בשמחה למרות הכל. על כך אני גאה."

שמחה בלב הגלות

אין חג יותר שמח מהחג הקרב ובא, חג הסוכות, שבו אמרה תורה: "ושמחת בחגך". חג שאותו הרב בולטון מקדיש למוזיקה של לילות שמחת בית השואבה.

אחרי הימים הנוראים, מסביר הרב בולטון, "שבהם המלכנו את הקדוש ברוך וידענו את אימתו, השמחה הייתה חבויה ומצויה בהסתרה וברשות היחיד. אבל בחג הסוכות השמחה פורצת אל רשות הרבים. זו שמחה גלויה הנחגגת בהמון. ומי שלא ראה שמחה כשמחת בית השואבה בימי הסוכות לא ראה שמחה מימיו". הוא אומר ולוקח לידי את הגיטרה לפרוט על מיתריה נעימה עליזה.

אם אתה רוצה להבין, אבל להבין היטב, את הרעיון, אין דרך טובה

חג הסוכות. חכמינו אומרים שהסוכות הן זכר לכך שהקדוש ברוך הוא הקיף אותנו בענני כבוד, לשם הגנה, ארבעים שנה במדבר. בחג הסוכות אנו עוזבים את בתינו שנראים כקבועים ובטוחים כדי להזכיר לעצמנו שהעולם הוא בסך הכל פרוזודור ומעבר לקראת משהו באמת קבוע – מצות סוכה. והאדם יוצא מתוך ביתו הבטוח, יוצא לגלות, לחוץ הזר והזרעף, ובכל אופן מרגיש עצמו מופקד כולו בידו של הקדוש ברוך הוא. "זו השמחה האמיתית שאין לנו אלא את שמו יתברך. זה יהיה גם תפקיד המשיח שיחדיר באנושות כולה את השמחה האמיתית. אז כל העולם ישמח ואפילו הצמחים ירננו, כשם שהלולב והאתרוג מתנענעים אל מול בוראם בשמחת החג".

הופעה של אורח מלומד

הרב טוביה בולטון והגיטרה שלו עשו דרך ארוכה מאוד עד שהם נחתו בכפר חב"ד. כאן משמש הרב בולטון כראש ישיבת 'אור תמימים', שנועדה בעיקר לתלמידים בתחילת דרכם מארצות הברית. היום, בשל אילוצי הקורונה, הישיבה נדדה אל המרחבים הווירטואליים. הרב טוביה מוסר שיעור אחר שיעור, בהשתתפות תלמידיו שרבים מהם כיום הם מעבר לים.

הוא נולד בדטרויט, משיגן, בשנת תש"ה, גדל והתחנך במשפחה יהודית לא דתית. "הייתה לנו מעט מסורת בבית", הוא נזכר. "שמרנו על מספר כללים בסיסיים של כשרות ועל הדלקת נרות שבת, לא הרבה יותר מכך". בר מצווה גם ערכו לו כמו לכל נער יהודי טוב, "אבל הבדיחה הרווחת בארצות הברית היא שבר מצווה מכילה 99 אחוז בר ואחוז אחד מצווה. אחר כך כאשר נכנסתי לאוניברסיטה, אחרי חמש שנים, זרקתי גם את האחוז הבודד הזה. הייתי סטודנט בין כולם. לא הייתה לי כל תחושה של זהות יהודית. לא הבנתי מה זה להיות יהודי וזה כלל לא הטריד אותי".

טוביה למד באוניברסיטת משיגן פילוסופיה ודתות לתואר ראשון, ובמקביל פיתח את כישוריו המוזיקליים והיה לזמר בית באחד המוקדים ההמוניים בעיר האוניברסיטאית אן-הרבור במשיגן.

"ניגנתי מוזיקת רוקנרול", הוא אומר. "בניגוד לרושם הראשוני, יש במוזיקה הזו תוכן. יש בו ביטוי לכאב הקיומי של האדם. בכלל במוזיקה יש משהו מנחם. אתה רואה אנשים מגיעים למקומות הללו והם מלאי עצב, עם חיים מפוררים, והמוזיקה מעניקה מקצב לחייהם. מעניקה שמחה".

"למדתי ביום ושרתי בארבע להקות שונות בלילה. הדבר היחיד שהשאיר אותי שפוי הייתה המוזיקה. זו הייתה ההרמוניה היחידה בחיי. "דווקא בלימודי הפילוסופיה לא מצאתי נוחם", הוא מגלה. "מצאתי אותה חלולה, אין בה סדר, אין בה קצב והרמוניה. אין בה תשובות חותכות לשום דבר, אבל ללמוד צריך, אז למדתי".

ליבו של טוביה הצעיר נמשך דווקא ללמוד את דתות המזרח הרחוק והתפיסות האזוטיות שלהן. רק לא יהדות. "התעניינתי הרבה בדתות אחרות: נצרות, איסלם, בודהיזם והינדואיזם. אבל לא מצאתי שם את עצמי. כל דת הציגה תיאוריות שונות אך בסוף כולן נפגשו באותו מקום: ה'אני', האגו של האדם. כל התורות הללו נועדו לשרת את העצמות האנוכיות גם אם בכסות דתית".

ייתכן ומסלול חייו של טוביה היה מוביל אותו אי שם להודו יחד עם זרם ילדי הפרחים של שנות השישים שנהו אחרי הרעיונות של דתות המזרח, אלא שאז הגיע להרצות באוניברסיטה אחד ממנהיגיו של אותו דור מבולבל ואובד. שמו ד"ר טימותי לירי. הוא היה סופר, משורר ופסיכולוג אמריקאי שהתפרסם בעיקר כמי שגילה פיתח וטיפח חומרים כימיים לצורך שינויי תודעה והשגת אושר ועודד את השימוש בהם. בין האלפים שבאו להקשיב לו היה טוביה.

"האולם היה מלא עד אפס מקום", הוא נזכר. "היו שם עוד אנשים רבים שהצטופפו בעמידה. והאיש המלומד דיבר על היתרונות של השימוש בחומרים הללו, אותם גילה לראשונה, ואשר אותם חקר; אלה הפותחים

"הצלחתי לשמור על יום השבת למרות הקושי העצום ואיני מחזיק טובה לעצמי. הקפדתי לשמור כשרות למרות שלעיתים סבלתי חרפת רעב. וגם על כך איני מחזיק טובה לעצמי. על מה כן? על שלא נפלתי אפילו פעם אחת לעצבות"

להם: 'כאמיל שלח אותי'.

"אימה אפפה את השניים למשמע הדברים. הוודקה ששתו כמו התאיידה. כאמיל היה שמו של המפקד המקומי ושמו לבדו העביר צמרמורת וחלחלה בבשרם של הנוכחים. 'אנו חוגגים יום הולדת, ניסו לתרץ את השמחה ואת הוודקה על שולחנם, כשהם מצביעים אחד על השני'.

"יום הולדת?!", גיחך הלה, "כאמיל שמע אתכם שרים ורוקדים והוא אמר לי: דע לך, ליהודים האלה יש היום חג. אני יודע זאת. אבל שני אלה יש להם מזל שלא הוצאו להורג מיד כשנתפסו. הם נידונו לגלות, מודעים למצבם הקשה ובכל אופן הם שמחים, והחג שלהם ממלא אותם אושר כזה. לפיכך לך תגיד להם שאני מקנא בהם!"

אותם חסידים כי מעולם לא היה להם חג לימים אמרו
שמח כמו אותה שמחה בגלות.

לכשתימצי לומר, זו מהות

אני שלום וזי אדבר

תוך כדי הדיבורים אודות המשפיע ר' מענדל פוטרפס זצ"ל, נזכר הרב בולטון בסיפור מרתק:

"במשך תקופה ארוכה הייתי יוצא מדי שבוע, בבוקר יום שישי, למבצע תפילין במקום בלתי שגרתי. הייתי עולה על הרכבת שהייתה עוצרת בתחנת כפר חב"ד כשהיא עמוסה אדם, ובכל הדרך הלך עד באר שבע וחזור מבאר שבע הייתי עובר ומזכה יהודים בהנחת תפילין. מדובר היה בעשרות רבות של יהודים. בעוד זה מפשיל את התפילין, רעהו מניחן, כך בזה אחר זה.

"שבוע אחד, בערבו של יום חמישי, אומר לי ר' מענדל: מחר אני מצטרף אליך. התרגשתי והבעתי כמובן את הסכמתי. למחרת עם שחר, בהגיע השעה היעודה, אני צועד במהירות לרכבת ור' מענדל מדדה אחריי. חששתי כי יאחר את הרכבת אך הוא הרגיע אותי ואמר: אל תחכה לי, המשך לצעוד. וכך, רגע לפני שהדלתות תיסגרה, הצליח ר' מענדל לעלות.

לא היה לנו זמן לשוחח וחישי נוגשנו למלאכת הקודש. אני בקצב שלי ור' מענדל מאחור בקצב שלו. בהגיעי לסוף אחד הקרונות, מקדם את פניי ענק מגודל שער ששיפד אותי במבטו. הרהבתי עוז ואמרתי: תרצה להניח תפילין? בתגובה פער הלה את פיו ושאל לעברי: אני אקרא אותך.

"מיהרתי להסתלק מן המקום אל הקרון הבא. כשכל הזמן ליבי הולם בחשש מה יקרה כשר' מענדל יתקרב למקום. כעבור כעשר דקות, בעוד אני עוסק בהפשלת רצועות התפילין של אחד היהודים שזה עתה סיים את תפילתו הקצרה, נגלה לנגד עיניי מקצהו של הקרון הקודם, מחזה מפתיע: אותו אדם מפחיד עומד עטור בתפילין, כיפה לראשו והוא קורא את פסוקי קריאת שמע כשעיניו זולגות דמעות ללא הפוגה. ור' מענדל ניצב ומתבונן בו כנשר המביט בחמלה על גוזלו הרך.

"המחזה הזה הפנט אותי. לא הבנתי מה קרה פה. כל הדרך הציקה לי השאלה כיצד אירע הקסם הזה. בשנייה שבה נפרדנו מהרכבת בשובנו, עם צאתנו מהתחנה בכפר חב"ד, פניתי אל ר' מענדל ושאלתי: מה היה עם אותו יהודי ענק ממדים שאותי קיבל בכזו עוינות? כיצד בדיוק הסכים להניח תפילין? ר' מענדל הגיב בבת שחוק וסיפר: גם לי הוא אמר את מה שאמר לך אבל אני הבטתי לתוך אישוני עיניו ורק אמרתי לו: אני אוהב אותך, אני אוהב אותך.

"למרות שר' מענדל דיבר בלשון הקודש ולא בעברית, הלה קלט את שפתו ובעיקר את שפת הלב שלו. חומת הברזל שלו נסדקה והוא נעתר להפשיל את שרוולו, להניח תפילין וכשרק החל לומר 'שמע ישראל' פרץ בבכי טהור. ללמדך כי לא ידח ממנו נידח וכי כשניגשים ליהודי מכל הלב, כל הקליפות שעוטפות אותו סרות ונעלמות."

אופקים חדשים בתודעה, גורמים לך להיות מי שאתה באמת לדבריו. ועוד הוסיף ואמר כי מי שמואר על ידי מצב התודעה הגבוה הזה עליו המליץ, לא יזיק לאיש, ויהיה אדם טוב יותר. בתוך כך טען בלהט שיש רק רוע אחד בעולם.

"ישבתי שם בציפייה דרוכה כדי לשמוע מהו אותו רוע אחד ויחיד ונורא, ממנו אמנע ואאמץ את המלצתו מיד לאחר ההרצאה ללכת בדרכו כדי לפתור את כל קשיי העולם. ואז נקב בשמו של אותו רוע יחיד הקיים בעולם: היהודים המאמינים בדת היהודית."

טוביה	היה
המום.	הוא
בקושי	היה

מה תפקידי בחיים

הוא נכנס ללמוד בשיבת 'הדר התורה' בניו יורק ונשאב אל הלימודים, שקד עליהם יומם ולילה, אך נותרה לו עוד שאלה בוערת אחת שהטרידה אותו. "נכנסתי לראשונה לפגישה אישית עם הרבי שמכונה בעגת החסידים: 'יחידות', הוא נזכר.

"שטחתי בפני הרבי את מה שהטריד אותי. עסקתי מספר שנים בלימודי דתות, ניתחתי אותן ואת הגישות שלהן וזה עדיין היה נתון במעייניי. הייתי משוכנע שדתות המזרח לא מושכות אותי. אמנם ההגות שלהן מכוונת להארה של האדם אבל הן מכוונות לאני העצמי. אלו דתות אנוכיות. אבל הנצרות לכאורה שונה. כך חשבתי. דימיתי בנפשי שיש בה מסר המטפח את השעבוד לאלוקות והנתינה לאחר. ניתחתי את כל זה בפני הרבי ואמרתי בכנות: המחשבה הזו מציקה לי.

הרבי ענה: "תפקידך ללמוד תורה ולשכוח לחלוטין מכל זה. כל בדל של אמת שאולי קיים בדת ההיא, מקורו בתורה". שאלתי: ואם אלמד תורה, האם אצליח להוכיח את השקר שבנצרות? והרבי ענה: "לא. זה לא תפקידך. תפקידך להתמקד ביהדות. ללמוד תורה. אתה צריך ללמוד גמרא והלכה וחסידות".

"כך, בעצם, באמצעות כמה מילים, הייתי לאדם אחר, הרבי שינה לחלוטין את כיוון החשיבה שלי. לא עוד חשיבה השוואתית אליה הורגלתי, לא זה מול זה, אלא לשקוע באמת ולהתרכז בלהיות יהודי".

לאחר מכן היה טוביה מספר פעמים אצל הרבי ביחידות. בשנת תשל"ה החליט לעלות ארצה וביקש להינשא כאן, אך הוא חשש שאינו בשל עדיין לכך משום שטרם השלים את תהליך חזרתו בתשובה והתלבט אם להינשא. הרבי השיב לו:

"אל תדחה למחרתיים מה שאתה יכול לדחות למחר". והוא פירש זאת לעצמו כך: אל תקדים מדי ואל תאחר מדי.

הרבי גם העניק לו שלשה דולרים לצדקה, עם הפניה לכל אחד מהם:

"את זה תן לצדקה בתומכי תמימים, ואת זה בארץ הקודש, ואת השלישי לאיזו צדקה שאתה רוצה". הרב טוביה, שחשש פן יחליף בטעות בין השטרות, הניח כל אחד מהם בכיס אחר. "ואז הרמתי את הפנים, לאחר שהנחתי את השטרות בכיסים", הוא מספר, "ואני רואה חיוך רחב מאוד על פניו של הרבי. והרבי אמר לי: 'אתה לא חייב לתת דווקא את הדולרים האלה. אתה יכול לתת גם דולרים אחרים'".

כאן בארץ נישא לרעייתו רחל, מי שלימים דרך כוכבה כמי שעמדה בראש אחד ממשרדי הפרסום הגדולים ביותר ועשתה בו חיל. משפחת בולטון הצעירה השתקעה בכפר חב"ד.

כאן התקרב אל הרה"ח רבי מנחם מענדל פוטרס זצ"ל, משפיע ישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד, שטיפח בלב תלמידו את רעיון חשיבות השמחה. "ר' מענדל גם סיפר לי", הוא ממשיך ונזכר, "סיפור שנותר לי כלקח לכל החיים".

חדווה מציפה את ישותו כשהוא חוזר על הסיפור. "פעם, בימי בחרותו, היה נער פשוט שלא הבין דבר ולפיקך אביו שחשש שלא יהיה לו מה לאכול לכשיגדל, ביקש ללמוד מלאכה פשוטה שתאפשר לו להתפרנס ושלח אותו ללמוד להיות עגלון. מה עגלון צריך לדעת? לא יותר משלושה דברים: להתקין פרסה על רגל סוס, לתקן גלגל שנשבר וכיצד לנהוג במידה והסוס יתפרע. כשסיים, ערכו לו מבחן בשאלות הללו כדי לקבלו כשוליה לעגלון. אך בקושי הצליח לענות, אבל הצליח.

"ואז הבוחנים החליטו לשאול אותו שאלה קשה כמתחיה. שאלו אותו: מה תעשה אם נכנסת לביצה והפרסה של הסוס נפלה וכך גם כל גלגלי העגלה נשברו והסוס מתפרע? מה אז תעשה? הוא ענה: אני קופץ ממקומי, מסתכל בעיני הסוס וצוחק.

"בעלי העגלה הביטו זה בזה בתימהון, ושאלו אותו מהיכן הרעיון הזה,

מודע לזהותו היהודית אבל מעולם לא סבר שיש רוע ביהדות. הנה ניצב לו אדם מפורסם ונערץ ואומר שמכל העמים דווקא היהודים הם הרשע המוחלט. "בשל כך,

והדתות במקום לאמץ את המלצתו", נזכר בולטון, "החלטתי לברר לעצמי את העניין הזה. האיש הזה טען שהיהודים רעים ואני רציתי להבין מה מצא בהם שהם כה שליליים בעיניו, מה רע בהם כל כך וכיצד אותו מלומד ידע זאת".

מוזיקה שמגביהה אותך

"החלטתי ללמוד תנ"ך, הבסיס של הדת היהודית ואשר אותו לא למדתי אף פעם", משחזר הרב בולטון. "התחלתי לקרוא ספר בראשית ונדהמתי. מה שלמדתי וקראתי בתנ"ך לא דמה כלל לדתות עליהן למדתי. אברהם לא חולל ניסים מרהיבים, לא הלך על המים ולא החיה מתים. יצחק לא דיבר על גן העדן ויעקב לא דיבר על גיהנום. לא היו להם פולחנים מיוחדים.

"לעומת זאת, בשאר הדתות עליהן למדתי היה היגיון של גמול: הן הבטיחו לאדם כוחות והארות חדשות. הן הבטיחו למי שיאמץ אותן שכר אבל, כאן לפחות באופן השטחי, לא היו שום הבטחות ברורות. חלק מאותן הבטחות שניתנו לאברהם, ליצחק וליעקב, לא התקיימו בימי חייהם. גם משה לא זכה להיכנס אל הארץ המובטחת. לכן לא הצלחתי להבין מה בדיוק הרעיון ביהדות.

"בניסיון למצוא את התשובות לשאלות הללו, ביקרתי בבתי כנסת רבים, כדי לשוחח עם רבנים. שוחחתי עם לא מעטים אבל התשובות לא הניחו את דעתי".

טוביה המשיך וחיפש תשובות כדי להבין יותר טוב את רעיונות היהדות, עד שפגש את הרב איצ'ה

מאיר קייגן ז"ל מדטרויט: "שאלתי אותו את כל השאלות שלי, והוא ענה: אתה חייב לפגוש את האדם הזה – כשהוא מצביע על תמונה של הרבי שהייתה תלויה בביתו. וכך אכן החלטתי לעשות.

"נסעתי עמו 12 שעות נסיעה ברכב ממשיגן עד לניו יורק. התארחנו באכסניה בקראון הייטס. הגעתי עייף מאוד וישנתי ברציפות מהרגע שהגענו עד שבת בצהריים. כשהתעוררתי, המארח שלי הגיע מבית הכנסת, החל את סעודת שבת, סיים תוך חמש דקות ונעלם. הייתי המום ורעיייתו הסבירה שבעלה מיהר להתוועדות של הרבי".

טוביה הגיע גם הוא להתוועדות ב-770, על פי הכוונה שקיבל, ונכנס פנימה בדיוק כאשר קהל החסידים שמנה מאות איש החל לשיר ניגון מניגוני חב"ד. "זה היה ניגון מתוחכם, מורכב. הייתי מוזיקאי מקצועי, הבנתי והכרתי היטב מוזיקה אך מעולם לא שמעתי מוזיקה מעין זו. והמנגינה הזו הכניסה אותי למצב תודעתי שונה, פתוח וחיובי. מוזיקה שהרימה אותי למעלה".

כשתם הניגון הרבי החל לדבר. טוביה לא הבין דבר, שכן השיחה התנהלה באידיש ונמשכה שעותיים. בשעותיים הללו היה טוביה ממוקד ברבי. "שאלתי את עצמי בהשתאות: מיהו האדם הזה, מדוע הוא מצליח לרתק כל כך את קהל המאזינים שלו. הוא היה מחובר אל המציאות וגבוה מעליה כאחד. לפי רמת הריכוז של החסידים בדבריו, הם היו חשובים אך לא נכנסו לאקסטזה. ואז הבנתי בבת אחת. הרבי הוא כמו אברהם, יצחק ויעקב, והולך בדרכם.

ואמרתי לעצמי, הוא יהודי ואני יהודי. אני נשאר כאן. וכך עשיתי".

א חסידישע פארבריינגען

עם הגה"ח הרב חיים שלום דייטש, ראש כולל 'צמח צדק'

שלא יכול בלי הקופי של הבוקר, אחד בלי סטייק של הלילה ואחר בלי חסה בשבת. כל זה מראה שהוא רחוק משמחה. אבל אם יש לו את המהות של השמחה, הוא פורץ גדר.

זה גם עובד להיפך, לא רק השמחה פורצת את הגדרות, אלא גם פריצת הגדרות יכולה להוביל לשמחה. אם אדם נוסע לטיול או לחופשה, הוא פורץ את ההרגלים שלו ולכן הוא שמח מכך. אמנם זו לא שמחה אמיתית אלא רק מעין שמחה, אבל יש לה שורש של פריצת גדר וזו התחלה.

כתוב בחסידות שכל העניין של ה"קליפות" הוא "כקוף בפני אדם". אדם עושה פרצוף כי בכך הוא מבטא רגש פנימי, הקוף מחקה רק את הפרצוף ואין לו מושג שיש בכלל רגש. אותו הדבר עם הקליפות: אדם נוסע לטיול, עושה כיף, יוצא מהנורמה ומרגיש שמח, אבל זה רק "קוף בפני אדם". איך יודעים? אם ניקח ירושלמי שיוצא לחופש בחיפה, וניקח חיפאי שיוצא לטיול בירושלים, נראה ששניהם מרגישים טוב ונהנים. אבל השמחה הזאת אינה תלויה לא בירושלים ולא בחיפה, אלא בעצם העובדה שיצאת מהרגילות, שיצאת מעצמך. בחופשה עושים "מעין קדושה", זה דומה לשמחה אמיתית, ושמחה אמיתית היא כשאתה יוצא מעצמך אל האמת – אל הקדושה.

אם אדם חי רק עם טעמי המצוות – אין לו יציאה אמיתית מעצמו כי הוא עושה רק כדי לקבל. כל מצווה נותנת לו משהו. אבל אם העבודה שלו היא עבודה של מים, הוא לא תמיד יודע מה הוא עושה, לא מבין, אבל הוא עושה כי ה' ציווה – הוא זוכה לצאת מעצמו ולשמוח באמת. כשאדם צמא הוא שותה מים, לא יין. זה מחזיק את האדם, ורק אחרי שהוא כבר לא יהיה צמא הוא יכול לשתות גם יין.

מסתבר שדווקא המים מביאים את השמחה הכי גדולה. אני שם את עצמי בצד, לא יודע ולא חושב שאני באמת יכול לדעת, אבל אין לי בעיה עם זה. הכל בסדר, אני נדבק בקדוש ברוך הוא אז מה אני צריך לדעת? מספיק שהוא זיכה אותי שאהיה זה שעושה מה שהוא רוצה. אם אדם חי את הקשר עם הקדוש ברוך הוא בצורה כזאת, יש לו את השמחה הכי גדולה. הוא אף פעם לא צריך פסיכולוג.

ניסוך היין שהיה כל השנה, היה על פי טעם ודעת והביא לשמחה מוגבלת. אבל בסוכות אנו זוכים לפרוץ גדר, לעבור את הגבול של עצמנו. לא מעניין אותי איך, מה ולמה, העיקר שה' אמר ואני עושה, וזה מביא את השמחה הבלתי מוגבלת. שאלנו בהתחלה למה עושים את שמחת בית השואבה לפני ששואבים את המים ולא אחרי, כמו בכל שאר המצוות – זו בדיוק הסיבה. אם אדם שמח על התוכן של המצווה, הוא שמח על כך שקיים אותה בשלמות עם כל הכוונות. ולפני הקיום אין לו במה לשמוח. אבל אם אדם עובד עם קבלת עול, הוא שמח על זה שהקדוש ברוך הוא בחר בו לעשות את המצווה. ועל זה ודאי ראוי לשמוח עוד קודם המצווה.

לחיים!

יש אנשים ששואלים בשביל מה לקום בבוקר. אם אדם יודע שיש לו מה לעשות היום הוא קם בשמחה, מצפה לו משהו. לא מפני שהוא עשה אותו אלא רק מפני שיש לו מה לעשות. זה הרעיון של שמחת בית השואבה: ה' אומר לי לקום בבוקר ולעשות, אז אני קופץ בשמחה.

לחיים לחיים!

ומה זה יעזור שהוא צוחק מול פני הסוס? והוא ענה: אם במצב הזה אפרוץ בכבי זה כן יעזור? לא. אז עדיף לשמוח.

"כזו צריכה להיות הגישה לחיים", מסיק הרב טוביה בשמו של ר' מענדל. "מה יעזור להיות בדיכאון? אם כבר, עדיף לשמוח".

לקרב מתוך אמת

בשנת תשכ"ז קמה בכפר חב"ד ישיבת 'אור תמימים' לתלמידים מחו"ל, בהתאם להוראותיו והדרכתיו ובליווי צמוד של הרבי, בראשות ראש הישיבה, הגה"ח הרב שניאור זלמן גפני. הרב טוביה נכנס גם הוא לישיבה בברכת הרבי כאשר גם פה ביישיבה, הקו המנחה שמלווה את הישיבה ואת דרכה זו השמחה. "שמחה על כך שאנו חסידים, עובדי השם, ובזכות השמחה אנו נצא מהגלות הזו".

כך, בזכותו של אותו אנטישמי מלומד, מצא בולטון את יהדותו. "היום אני רב, ופרופ' לירי והרעיונות שלו מתים, והיהודים והבורא עדיין כאן בסביבה". לאחר שנים ארוכות שבהן זנח את המוזיקה והתרכז בהרבצת תורה והוראה בלבד, החליט לשוב אליה. "הרבי דיבר אז על כך שעל אדם לעשות ככל יכולתו כדי לקרב את הגאולה", הוא מסביר, "ואני נזכרתי אז בכישרון המוזיקלי שלי. זו הייתה היכולת המיוחדת שלי והגעתי למסקנה שעלי למצות אותה".

הוא הנפיק מספר אלבומים מוזיקליים והקים להקה בשם 'קו המשווה' עמה יצא לנגן. את המילים והלחנים חיבר בכוחות עצמו. "המוזיקה שלי נשענת על המוזיקה עליה גדלתי, רוקנרול, רגאי ועוד. לא את כולם אפשר לעזור עם מוזיקה מסורתית. יש אנשים שרוצים לשמוח ואינם מורגלים לניגונים של דבקות. אני משמיע מוזיקה מערבית. מה שאני לא מבין זה מה שמכונה 'מוזיקה חסידית'. מה הקשר בינה לבין מוזיקה חסידית? האם בחצר וזינג' או חצר נדבורנא שרו את השירים האלה? אני לא מסתתר ולא מכנה את השירים שלי מוזיקה חסידית. אבל אני גם מנגן ושר את ניגוני חב"ד שיש בהם עוצמה מיוחדת שקשה להבין מהיכן היא נוצרה".

"השמעתי את המוזיקה שלי לכמה מפיקים", הוא ממשיך ומספר, "הייתה בחברה שהייתה בזמנו מהחברות הגדולות ביותר בישראל להפקות מוזיקליות. הם התלהבו מהמוזיקה הזו. הביאו את בכירי החברה להקשיב לה והחליטו להוציא את האלבום שלי לאור. הם אמרו שזו מוזיקה ייחודית מאוד שאין ספק שתצליח אם כי יש לערוך מסע פרסום שיחשוף אותה. אך זמן מה לאחר מכן הם נקלעו לפשיטת רגל והתוכנית לא יצאה לפועל". הוא גם מופיע רבות בכל העולם מתאילנד עד אפריקה ומיפן עד אנגליה כשהוא משלב הופעות שלוש, סיפורים חסידיים ושיעורי חסידות.

"הרבי אמנם לא שמע את המוזיקה שלי", הוא אומר, "שכן שבתי למוזיקה אחרי שהרבי כבר לא קיבל עוד אנשים אבל הייתי אצל הבבא סאלי זצ"ל שעודד אותי להמשיך וידעתי שדעתו מאוד מקובלת על הרבי. כך גם הייתי אצל זקן המקובלים רבי יצחק כדורי זצ"ל, שגם הוא היה מקובל על הרבי. הצגתי לו את הנושא ואת העיסוק שלי במוזיקה והוא עודד אותי להמשיך. הוא חיך מאוד כאשר שמע אותי עד שהשמש שלו התפלא ואמר לי "מה דיברת איתו? עשרים שנה שאני לא ראיתי את הרב המקובל שמח כל כך".

היום הרב בולטון עובר בית בתי חב"ד ובמקומות שונים ברחבי הארץ ומרבה להופיע עם השילוב של מוזיקה ושיעור חסידות ועוסק בקירוב לבבות אל אביהם שבשמים.

בולטון כותב גם שיעור שבועי תורני המתורגם לשלוש שפות ומתקבל על ידי יותר מחמישה עשר אלף איש מדי שבוע. לפעמים המייל מכיל את השילוב שבולטון מתמחה בו, של מוזיקה, סיפור ושיעור תורה, והעיקר, בשמחה.

"כדי לקרב", הוא אומר, "אדם חייב דבר אחד ויחיד: אמת. שהוא עצמו יהיה אמיתי ללא שום גרגיר רצון לכבוד, כוח או השפעה. אמיתי ללא כחל ושרק. יש לא מעטים העוסקים בתחום אבל אם אין אמת בלב המקרב, גם ההצלחה אינה עומדת לאורך זמן".

"וכך", הוא ממשיך ואומר, "אתה רואה איך המוזיקה משפיעה, ואיך החסידות תורמת. "לא מזמן", נזכר הרב טוביה לפתע, "היה לי מקרה שלאחר הופעה שכזו, אחד מהצעירים שהשתתפו בו התחיל לבכות. נדהמתי. מה עורר את בכי? ביקשתי לדעת והוא אמר לי: הדברים כה עמוקים, הדברים כה אמיתיים, עד שהם גרמו להתרגשות עד כדי בכי". ■

לילה שמחת תורה בלתי נשכח

תיאור חי, עשיר ותוסס על
לילה אחד נפלא ומיוחד,
שמשקף את כוחו הכביר
של 'החוזר' הגה"ח רבי
יואל כהן זצ"ל

מאת הרב יוסף יצחק ג'ייקובסון

יהודית, בפלפול מן הראשונים ועד האחרונים והכל שלא בערך
אפילו להתוועדויות בזמנים אחרים בשנה.

ההתוועדות ארכה כמה שעות. היא הייתה מתחלת בשעה תשע
ומסתיימת בסביבות חצות לילה. לאחר מכן, היו עושים הפסקה
שנועדה לארגון בית הכנסת להקפות וכן לתת שהות לכל ההולכים
לבתי הכנסת לשוב. כל השולחנות והספסלים היו מוצאים החוצה
כדי שביית המדרש יכיל את קהל האלפים שגדש אותו לקראת
ההקפות.

בזמן ההפסקה, שארכה כשעה, היה הרבי עולה לחדרו. רק
בשעה אחת לפנות בוקר לערך, כשהודיעו לרבי שאחרוני היוצאים
לתהלוכה שבו – ירד הרבי להקפות.

אגב שאלתי פעם את הרב לייבל גרונר ע"ה, מה היה הרבי עושה
בין ההתוועדות וההקפות. הייתי סקרן מאוד. הוא השיב לי שאינו
יודע משום שהרבי היה לבד בחדרו.

הוא גם גילה לי שבשעה שהרבי יצא לגן עדן התחנן, בדרכו
להקפות, היה עומדים אברכים או בחורים שהיו זקוקים לרחמים
וישועות גדולות, בדיוק כפי שנהגו אצל הרבי הרש"ב; שם הסדר
היה, כך סיפר, שאותם בחורים שהיו מיועדים להילקח לצבא הרוסי
ולא ראו דרך כיצד להיוושע, היו מתייצבים לפני ההקפות להתברך
מפי אדמו"ר הרש"ב.

המשכתי להקשות ושאלתי את הרב גרונר: כשהיה נכנס אל

הנה ציור שאינו מש מנגד עיניי. כשאני נזכר בזה, רגשות מציפים
אותי וחיוך גדול מתפשט על פניי. היה זה בליל שמחת תורה,
כמדומני שזה היה בשנת תשי"ג או תנש"א, אחת מאותן השנים.

כידוע סדר ההקפות אצל הרבי היה שונה מאשר בשאר בתי
כנסיות. בדרך כלל הסדר בליל שמחת תורה הוא שנוהגים לעשות
הקפות לאחר תפילת ערבית, מנהג ההקפות נמשך כחצי שעה,
שעה ואולי שתיים ולפעמים יש קידוש בינתיים. אצל הרבי תפילת
ערבית הייתה בזמנה. כשהקהל הנמצא בתפילה דל מאוד, זאת
מאחר והרבי קבע מנהג שבלייל שמחת תורה יש ללכת לכל בתי
הכנסיות היכן שרק אפשר, על מנת לשמח ולרקוד עם יהודים מכל
החוגים ומכל השכונות. לכן רוב התמימים ואנ"ש ורוב הצעירים
כתתו רגליהם למרחקים גדולים.

כאמור בעת תפילת ערבית היה קהל קטן. אחר כך בשעה תשע
הרבי היה יורד לבית הכנסת ומתחיל התוועדות ארוכה לרגל שמחת
תורה. הכול ידעו שזו התוועדות מיוחדת במינה. בתחילתה היה
הקהל קטן יחסית כי רוב הקהל טרם חזרו מבתי הכנסיות.

הייחודיות של אותה התוועדות נבעה מכמה סיבות. ראשית, הרבי
היה שרוי בשמחה אדירה. שנית, מפיו הקדוש בקעו דברים שלא
נשמעו כל השנה. ההתוועדות הייתה מלאת רגש, להט, התלהבות
וחידושי תורה גדולים ונפלאים. כידוע אצל הרבי בזמנים כמו פורים
ושמחת תורה, השמחה התבטאה בנביעה של שפע עצום בכל חלקי
התורה: בנגלה, הלכה, קבלה, חסידות, השקפה, במחשבה והגות

הרבי בחלוקת כוס של ברכה

הצעיר של בחור ישיבה בן 19 בן 18 זה איכשהו הזכיר לי את מה שחז"ל מספרים על עליית בית חזקיה, כשעלו לעליית בית חזקיה באותו יום גורלי שבו ליכנו וביררו ותיקנו הלכות גורליות ובסיסיות בחיי האומה שיבטיחו את נצחיותה ואת נצחיות המסורה.

כך חשתי באותם רגעים מלאי הוד שישבנו קומץ תמימים יחדיו תחת הדרכתו של החזן הדגול הגאון ר' יואל כשהוא משחזר וחוזר, ומתחיל דין ודברים, שקלא וטריא, הקשינו עליו, הבאנו ראיות ותובנות כדרכה של תורה וכדרכה של חזרה, זה מקשה וזה מתרץ, זה מותיב וזה מפרק, זה מביא ראיה וזה סותר את הראיה, זה מביא ראיה לסתור וזה מביא ראיה להוכיח ולחזק. וכך, בתום שעות ספורות, הייתה ההתוועדות נחקקת במוחו של ר' יואל ובמוח החוזרים שלצדו.

אמנם יש כאן תיאור של חוויה פרטית וחד פעמית שלי, אבל חוויה זו בצורה כזו או אחרת חזרה על עצמה שוב ושוב במשך יותר מארבעים שנה, בסיום כמעט כל אחת מן ההתוועדות של הרבי.

והנה כשמתבוננים בכך רואים דבר נפלא: הרבי הריי"צ העניק רשות לשישה בחורים מארץ ישראל, ביניהם ר' יואל, להגיע ללמוד במחיצתו בניו יורק. הם הפליגו באנייה, ביום ראשון י"א בשבט תש"י, יום לאחר הסתלקות אדמו"ר הריי"צ, כאשר הידיעה המרה טרם הגיעה לארץ, ובשעה שהפליגו לא ידעו שכבר נסתלק לבית עולמו.

רק בהגיעם לארצות הברית שבועיים מאוחר יותר נודע להם שהרבי נסתלק. וזוהי השמש ובא השמש, שנה תמימה חלפה לה עד שהרבי ניאות לעלות על כס הנשיאות של חסידות חב"ד בתור הנשיא השביעי לבית חב"ד. ההשגחה העליונה הזמינה את האירועים האלו יחדיו, כך שמהרגע הראשון ומהיום הראשון בו החל הרבי לשאת את דברי תורתו בברים ובפומבי בשנת תש"י ועד לשנת תשנ"ב שאז חלה את חוליו האחרון, היה שם ר' יואל כהן ולא מש מתוך האוהל.

בן עשרים שנה בבואו ולאורך ארבעים שנה שימש כחזן הראשי שזכר, שיחזר ורשם את דברי תורתו של הרבי מליובאוויטש שנדפסו במאות ספריו הקדושים. ר' יואל החסיד שתי התוועדות בלבד במשך כל אותן השנים, בלתי יאומן, שתי התוועדות בודדות, ליל שמחת תורה תשכ"ג ושבת פרשת עקב תשל"ז. בוודאי היו גם שיחות בחדרו הקדוש של הרבי והיו שיחות פתאומיות לאחר התפילה שבדיק לא נכח ר' יואל במקום, אבל התוועדות של ממש בשבתות ובחגים ובשאר ימים מיוחדים בשנה, יומי דפגרא, החסיד רק פעמיים לאורך מ"ב המסעות, מ"ב שנות נשיאותו של האדמו"ר מליובאוויטש. והלא דבר הוא.

ואל יהו הדברים קלים בעיניך. נכון, בשנים הראשונות ארכו ההתוועדויות שעה, חצי שעה, שעה וחצי, אבל ככל שחלפו השנים הלכו ההתוועדויות וארכו שעותיים, שלוש, ארבע, חמש שעות. אני אוצר בזכרוני התוועדות שנמשכו אפילו שש, שבע ושמונה שעות. וכבר

הרבי להודיע על ההקפות מה היה רואה? לא ידעתי אם אזכה לתשובה, אך השיב שבדרך כלל כשהיה נכנס, היה הרבי מעביר סדרה של פרשת וזאת הברכה, שזמנה הוא בערב שמחת תורה, כפי שנוהגים בכל שבוע לקרוא בערב שבת, כליל שבת, או שהיה לומר את החת"ת של שמחת תורה, שהוא כולל את פרשת וזאת הברכה, ולפעמים חלקים גדולים מתוך פרשת בראשית כשיום טוב חל בצמוד לשבת בראשית, ובזה עסק הרבי בחדרו.

בכל אופן הרבי היה יורד להקפות ובאותה שעה החלו הריקודים הגדולים וההקפות הנפלאות של ליל שמחת תורה. והן נמשכו כמה שעות; בשנים מסוימות היו קצרות יותר, בשנים מסוימות היו ארוכות יותר. אני זוכר שבשנת תשמ"ח ההקפות הסתיימו בערך קרוב לשעה שלוש וחצי או ארבע לפנות בוקר, איני זוכר בדיוק. מעמד ההקפות היה עילאי ונפלא, הרבי רקד בהפלאה, וכל הקהל שמנה קרוב לתשעת אלפים איש בעזרת גברים מלבד אלפי הנשים והטף בעזרת נשים, רקדו וקפצו עד כלות, מפוזים ומכרכרים בכל עוז.

בסיום ההקפות הרבי היה יוצא מבית הכנסת, כאמור היה זה כבר קרוב לבוקר, שלוש או ארבע לפנות בוקר. אך בתוך בית הכנסת היו הריקודים נמשכים עוד כמה שעות.

היו כאלה שרקדו עד חמש, שש או שבע בבוקר. אחרים נרדמו בבית הכנסת והיו שהלכו הביתה לאגור כוחות לקראת שחירת בשעה עשר, שאז נערכו שוב הקפות. ופעמים שבשמחת תורה בבוקר היו ריקודים חזקים ושמיים יותר אפילו מאשר בשני הלילות.

וכעת אני מגיע לאותה חוויה בלתי נשכחת: ר' יואל היה החזן הראשי של הרבי, והיה עליו לחזור על ההתוועדות הארוכה שלא תשתכח חס ושלום. בדרך כלל מקום החזרה בו ר' יואל חזר על כל ההתוועדות, במוצאי שבת או במוצאי יו"ט, היה קבוע, במקום שבו עמד בעת התוועדות אל מול מקום מושבו של הרבי. אבל כליל שמחת תורה הדבר היה בלתי אפשרי כי בכל חלל בית המדרש היו ריקודים סוערים. לכן נאלצו לחפש מקום מתאים על מנת לערוך את החזרה.

באותן שנים נפלה בחלקי היכרות הנפלאה להיות אחד מצעירי החוזרים. זכורני כיצד ר' יואל עומד וסביבו מתאספים בערך ארבעה או חמשה חברים מן העוסקים בחזרה, החבורה מחליטה לסור אל המשפיע ר' שלום חריטנוב, שנמנה גם על החוזרים, שביתו ממוקם ברחוב איסטון פארקווי מול '770'. השעה כבר ארבע לפנות בוקר, אנו מתיישבים שם ובפנינו מוגשת תקרובת קלה ור' יואל פותח את החזרה.

השעון מתקדם והשעה כבר חמש ושש לפנות בוקר, ור' יואל כבר יהודי לא צעיר; קהל האלפים כבר פנה לישון או נרדם; אני עצמי אמנם הייתי בחור צעיר אך העייפות השתלטה עליי וכולי תשון ורצון מכל הדחיפות האיומות. אבל ר' יואל חזר על כל ההתוועדות. זו הייתה התוועדות עמוקה במיוחד, במהלכה דיבר הרבי, בין השאר, על כל אחד משבעה-עשר הפסוקים של "אתה הראת" אותם נוהגים לומר לפני הקפות: מדוע נבחרו פסוקים אלו דווקא, מהו טעם הסדר של הפסוקים, כשהוא מעניק לנו ביאור מקורי ונפלא ומעמיק, מלבד שאר השיחות של אותה התוועדות.

מעמד זה המחיש לנגד עיניי בצורה ברורה ביותר את מהות עבודתו הכבירה של ר' יואל בתור החזן הראשי של הרבי: כיצד לאחר התוועדות ארוכות שנמשכו שעות רבות, כאשר אפילו הקהל שנכח שם, שהקשיב ורצה להבין נכנע סוף סוף לעייפות ושב הביתה אל השגרה – ר' יואל כמו חייל נאמן על משמרתו ידע שעליו מוטלת האחריות לשמור על כל השיחות, על כל המאמרים, על כל ההתוועדות, ואין זה משנה כלל אם זה באמצע היום או בחצות הלילה או לפנות בוקר.

באותם רגעים הרהרתי לתומי על קהל האלפים שהלך לדרכו, ועל הקומץ הקטן שנותר לחזרה. גם אני הייתי עייף. השתוקקתי ללכת לישון, אבל חשתי שכרגע אני חלק מחתיכת היסטוריה, ואילו לא אותו מעמד הייתה אותה התוועדות נעלמת מן הזיכרון, מתפוגגת מן המודעות.

כמובן איני מרמה כלל את קומץ האברכים והבחורים שישבו אי שם באשמורת הבוקר לרבותינו וחכמינו זכרונם לברכה, אבל בדמיוני

הגה"ח ר' יואל כהן ע"ה ב'חזרה'

אירע בשנים המוקדמות יותר התוועדויות שנמשכו קרוב לשתיים עשרה שעות, היה זה לעיתים נדירות. ההתוועדויות בקיץ, היו מתחילות בשעה אחת וחצי, והיו נמשכות ודאי עד חמש וחצי, כארבע שעות, לפעמים עד שש וחצי, חמש שעות.

שוו בנפשכם: אמנם היו ניגונים בין שיחה לשיחה, אבל כל שיחה הייתה מבנה שלם של למדנות, גאונות, מדהימה ונפלאה, ואת הכל היו צריכים לזכור. לפעמים בימי החג היו כמה ימים רצופים של התוועדויות אחת אחרי השניה. למשל, כששמיני עצרת ושמחת תורה חלו בימי חמישי ושישי, אז נערכה התוועדות של ליל שמחת תורה בליל שישי ואח"כ ביום שישי התקיימה התוועדות של יום שמחת תורה שנמשכה אל תוך ליל שבת, הוא שבת בראשית. ולמחרת ביום השבת עצמו נערכו עוד שתי התוועדויות: ההתוועדות הרגילה של שבת בראשית בשעה אחת וחצי בצהריים שארכה כמה שעות, ושוב לפני השקיעה התוועדות נוספת שנמשכה עד כחצות הלילה (לפעמים קצת פחות, קצת יותר).

כלומר שלושה ימים רצופים במהלכן התקיימו

ארבע התוועדויות. וכבר אירע שהרבי נשא דברים בעת הקפות של שמיני עצרת, ובעת הקפות של שמחת תורה, דהיינו מדברים כאן על שעות על שעות שצריכים לאצור בזכרון, לשחזר ולעלות על הכתב.

ברצוני לחדד: יש נואמים ומגידי שיעורים שמסרים מראי מקומות לפני השיעור, הררשה אורכת חצי שעה, כאשר חצייה סיפור, חצייה האחר מילתא דבדיחותא וכדומה. אפילו כשמדובר אודות ראש ישיבה, מגיד שיעור, למדן, שמכניס את הגמרא עם הראשונים והאחרונים, ובקיאם בה עדיין המגיד שיעור נותן מראי מקומות, ובשיעור הוא יתעכב על אותה סוגיה.

ואילו בהתוועדויות אי אפשר היה לדעת על מה הרבי ידבר, מראי מקומות לא קיבלו ומעולם לא קרא מתוך הכתב. ויש אשר התעכב שעה תמימה בביאור נפלא בפרשת השבוע, ובשעה שלאחריה הקדיש ביאור נפלא בפירוש רש"י בשיטתו המיוחדת לבאר ולפענח ולהסביר פירוש רש"י על החומש. היה יכול להיות חצי שעה מאמר חסידות, חצי שעה או שעה או שעה וחצי סיום מסכת, סיום על ש"ס. שיעור ברמב"ם, שיחה בענייני השעה, על המצב בארץ ישראל, על מצב האומה, על מצב החינוך, על מצב הנוער בארה"ב או בארץ או בכל העולם. על עניינים שונים שנגעו לחיי העם ולחיי העולם. שיחות בענייני השקפה, מחשבה, קירוב, תורת הנפש, מחשבה יהודית, ובאותה שיחה ממש היה הרבי עובר מנגלה לנסתר, מקבלה להלכה, מהלכה לפלפול, ומשם היישר לספרי החקירה: ממורה נבוכים לכוזרי, מכתבי האריז"ל לספרי הזוהר, ספרי הפרדס וכמובן ספרי החסידות, ולבסוף היה עובר לדבר על ההשלכות בעבודה בפועל, בנפש האדם, בנבכי הנפש ובמעשה בפועל. כל זה בהתוועדות אחת.

וכל שיחה שזורה ומלאה עשרות ולפעמים מאות ואלפי ציונים

ומראי מקומות, בבלי וירושלמי, רש"י ותוספות וכמובן רמב"ם וספרי הלכה, ספרי חסידות וספרי קבלה. דבר אחד, לזכור. דבר שני, לתפוס, להבין. דבר שלישי, לכתוב. אל יהי דבר זה קל בעיניך, זו הייתה עבודה ומלאכה גדולה ונפלאה.

יש הטוענים כי ר' יואל היה בעל זיכרון פנומנלי. זיכרון שהוא כמו תצלום פוטוגרפיה, דהיינו כדוגמת אותם הוראים מספרים ותכף זה נחקק במוחם כמו מצלמה. למעשה, אין זה נכון. ר' יואל לא ניחן בסוג זה של זיכרון, הנני יכול להעיד על כך. ר' יואל היה גאון מחונן בחוש תפיסה אדירה. הוא ידע לתפוס דבר, לתפוס שיעור, לתפוס רעיון, לכל פרטיו ודקדוקיו לאורך, לרוחב ולעומק וזה היה החידוש שבו.

שיחותיו של הרבי היו עמוקות ורחבות מני ים, ומכמה בחינות: ראשית מבחינה כמותית, ריבוי מראי המקומות שהיה משתמש בהם, מבחינת רוחב התורה שהיה מצטט או רומז להם, וכך היה אומר: כמבואר בחולין, כמבואר בזוהר, כמבואר ברמב"ם, כמבואר בלקוטי תורה, כמבואר בכתבי האריז"ל, כמבואר בספר הפרדס, כמבואר בירושלמי בכמה מקומות, מחזור ויטרי, ספר חסידים, אבודרהם, ראשונים, בית יוסף, טור, ראשונים ואחרונים, וכמובן ספרי הצפנת פענח.

בדבריו היה רבנו משתרע על פני כל רוחב התורה, על כל הספרות היהודית, ממעמד הר סיני ועד היום, בלי מעצורים ובלי מגבלות, קול דודי מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, מסוגיא לסוגיא, מנגלה לנסתר. והדברים שמחים כנתינתם מסיני כלשון הירושלמי והמדרש. אבל גם מבחינת העומק הרבי היה יורד לעומקם של דברים, הן עומק מנגלה והן עומק בנסתר, ור' יואל בורך בכשרון תפיסה אדיר לקלוט את כל אלו ולבנותם לבניין נאה ומסודר. ■

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדרך היומית

ביצה יב – כה

נשמה יתרה – אהבה יתרה לה'

נשמה יתרה נותן הקב"ה
באדם ערב שבת (ביצה טז, א)
לכאורה אינו מובן מהו ענין
הנשמה היתרה, הלא אין נרגש
בנפש האדם תוספת חיותו בשבת
יותר מכל השבוע.

והענין הוא, דהנה כתיב בפרשה
ראשונה דקריאת שמע שמע ישראל
כו' אחד ואהבת בכל לבבך כו',
פירוש שאהבה זו נולדה ונמשכה
מן ההתבוננות בגדולתו ית' איך
שהו' אחד, כמאמר רז"ל תמליכיהו
בשמים וארץ וד' רוחות העולם,
שעל זה מורה הח' והד' דאחד, הח'
הוא בחינת ז' רקיעים והארץ, והד'
הוא ד' רוחות העולם – שהן בטלים
ליחודו ית' המרומו באות אל"ף.
וכמו כן למעלה עד רום המעלות
יש בחינת ז' רקיעים והארץ רוחניים
בחינת לך ה' הגדולה כו'. וכולם
מקבלים חיות רק מבחינת שם כבוד
מלכותו כו', ועל ידי התבוננות זו
יבוא לבחינת ואהבת בכל לבבך,
שלא יחפון בשום חפץ בעולם
זולת לה' לבדו, דהיינו רצון אחד
פשוט התקוע בלב שלא לחפון
בשום חפץ בעולם זולת לה' לבדו,
וזהו שאמר ואהבת בכל לבבך בשני
יצריך שיתחפץ גם הרצון של הנפש
הבהמית הנקרא יצר הרע להיות לה'
לבדו.

והנה רצון זה ואהבה זו, נולדים
ונמשכים מהשכל, דהיינו על ידי
ההתבוננות שמתבונן בגדולתו
ורוממותו ית' איך דכולא קמיה כלא
חשיבי ואפס בלעדו, מזה נמשך
בטול הרצון. ולכן נסמך פסוק
ואהבת לפסוק הו' אחד דלעיל
מניה, כי על ידי ההתבוננות איך
שהוא ית' אחד בו' רקיעים והארץ
כו"ל הרוחניים והגשמיים, יומשך
ואהבת בכל לבבך.

והנה כל זה הוא בכל ששת ימי
המעשה שנאמר בהו ששת ימים עבודו. והעבודה נקראת פולחנה
דרחימותא, כי היא בחינת עבודה ויגיעה, שאי אפשר להיות הולדת
והמשכת האהבה מההתבוננות אלא אם כן ייגע את עצמו לקשר דעתו
בחזק.
אבל בשבת נתוסף בכל אחד נשמה יתרה, והיינו שנולד בכנסת
ישראל דבר חדש ממש שלא נמצא בהם בחול, והיינו בחינת אהבה
ורצון לה' שלמעלה מן השכל וההתבוננות.

בשמחת תורה קולטים את כל השפעות חודש תשרי

כתוב אחד אומר עצרת לה' אלוך וכתוב אחד אומר
עצרת תהיה לכם (ביצה טו, ב)

אמנם מזה שהכתוב "עצרת תהיה לכם" נאמר לגבי שמיני
עצרת דוקא, משמע שיש לשמיני עצרת שייכות מיוחדת ל"לכם".
והענין בזה, דשמיני עצרת הוא מלשון העכבה, כמו שכתוב
(שופטים יח, ז) "יורש עצר", "זה יעצר בעמי" (שמואל א ט,
יז), דקאי על המלך שמעך ומגביל בעד העם. והנה אנו רואים
למטה שכאשר רוצים לקלוט דבר שכל, צריכה להיות העכבה
דוקא, שמתעכב על עצם השכל, ודוקא ע"י ההעכבה נעשית
הקליטה. וכמו"כ הוא ענין הקליטה דשמיני עצרת.

והענין הוא, דהנה כתיב ביום חתונתו זו מתן תורה, ופרש"י
ביום חתונתו זה יוה"כ"פ שבו נתנו לוחות האחרונות, ויש לומר
הטעם, לפי שבלוחות הראשונות היו במדרגת צדיקים, ואחר
כך בלוחות האחרונות נעשו בחינת בעלי תשובה, והנה במקום
שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, וכן
הלוחות הראשונות היו צדיקים גמורים, והלוחות האחרונות הוא
העיקר.

אך לפי זה היה צריך לעשות שמחת תורה תיכף אחר יוה"כ"פ.
אך הענין הוא דהנה שמיני עצרת הוא בחינת היחוד. ולפני
היחוד צריך להיות תחלה בחינת חופה, והנה יו"כ"פ הוא בחינת
החופה, דהנה המעלה של יו"כ"פ הוא שהוא יום התשובה, שהוא
בחילא יתיר שלמעלה מגדר הכלי ואינו יכול להתלבש בכלי
כלל, והיינו בחינת מקיף שלמעלה מהתלבשות בפנימי, ולכן יום
הכיפורים הוא בחינת חופה, ואחר כך בשבעת ימי הסוכה שהוא
בחינת שבעת ימי המשתה, הוא גם כן המשכה זו, רק בבחינת
מקיף, בצל הסוכה, שהוא המשכת המקיפים שלמעלה.

אמנם בשמיני עצרת הוא היחוד שהיא המשכה בבחינת
פנימיות, וכמו שכתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם, וזהו
עצרת לשון קליטה, ולכן עושים שמחת תורה בשמיני עצרת
דוקא, לפי שאז הוא עיקר השמחה לפי שאז נמשכה המשכה
בבחינת פנימיות, משא"כ ביוה"כ וסוכות הוא הכל רק המשכה
שבבחינת מקיף כו'.

ומכיון שנמשך דוקא מבחינת שמונה, הרי שמשם לא יוכל
להיות יניקת החיצוני כלל, כי ז' ימי הסוכות הקריבו ע' פרים
כנגד ע"ש שמשם יוכלו גם הם לקבל, לפי שהמשכה זו רק
בבחינת מקיף כו', משא"כ ביום השמיני עצרת תהי' לכם דוקא,
לפי שממדרגת שמיני אינם יכולים לקבל.

(ע"פ סה"מ תרל"ט ח"א ע' פא-פד. תורת מנחם ח"י ע' 91 ואילך)

התכנסות והתעלמות האות ה'

תקעו בחדש שופר בכסה
ליום חגנו איזהו חג שהחדש
מתכסה בו הוי אומר זה ראש
השנה (ביצה טז, א)

לכאורה, למה לא נאמר בפירוש
בחדש השביעי, כמו שנאמר
בתורה ובחדש השביעי באחד
לחדש יום תרועה יהי' לכם, ולמה
תלה כאן הכתוב ענין תקיעות
דראש השנה בכסה כו', היינו
במה שהחדש מתכסה דוקא, ומה
שייך תקיעת שופר למה שהחדש
מתכסה דוקא.

אלא בפירוש "בכסה" היינו
"כס ה'", דה' היא הה"א האחרונה
משם הוי', וקאי על ספירת
המלכות, ו"כס" ענינו הוא כיסוי.
וראש השנה נקרא כסה, לפי
שבראש השנה ספירת המלכות
מתכסית ומתעלמת בשרשה
ומקורה בהעלם העצמי דאור א"ס
ב"ה.

ולכן הנה עיקר עבודת ר"ה
הוא בנין ספירת המלכות, כמאמר
רז"ל אמרו לפני מלכיות כדי
שתמליכוני עליכם, להמשיך
בחינת המלוכה.

וביאור הענין הוא, דהנה בחינת
מלכות דאצילות שהיא בחינת
מלך על עם וממנה הוא התהוות
וחיות הנבראים בעולמות ב"ע,
הנה בליל א' דראש השנה עם
חשיכה מתעלם העונג והחיות
פנימי שבה, שהעונג הוא עיקר
ענין בחינת המלכות, וכמו
במלכותא דארעא דעיקר המלוכה
הוא העונג והחיות בהמלוכה.
ובראש השנה עולה ומסתלק
העונג למעלה מעלה בהעלם אחר
העלם, ומתעלה בבחינת מלכות
דא"ס כמו שהיא קודם הצמצום,
וכמו שהיא כלולה בהעצמות.

ובכדי להמשיך בחינת המלכות,
הוא על ידי עבודת נשמות ישראל בתקיעת שופר, וזהו מש"כ תקעו
בחדש בכסה, והיינו דכל אחד ואחד בישראל לפי שורש נשמתו וכפי
השגתו וידיעתו, צועק מפנימיות נקודת לבבו ונפשו להמשיך פנימיות
המלכות, היינו לעורר אצל הקב"ה תענוג ורצון למלוך עלינו, הנה אז
ממשיכים את המלוכה מחדש.

(ע"פ ספר המאמרים תש"ז ע' 125)

בסוכות מתגלה ההעלם של ראש השנה

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה (ביצה טז, א)

והנה בלשון חז"ל נקרא חג הסוכות בשם "חג" סתם, ועל פי זה י"ל שגם כאן, "יום חגנו" היינו חג הסוכות, והכוונה היא, שאותו הענין שבראש השנה הוא בכיסוי והעלם, הוא בא לידי גילוי בחג הסוכות ומזה נעשה החג והשמחה.

דהנה ענין השמחה היא כאשר בא דבר מן ההעלם לגלוי, ועל דרך משל המלך בהיכלו כלו אומר כבוד בהסתר בחדר לפניו מחדר, וכאשר העם צריכים לו יש עת מיוחד שיצא מהיכלו ויתגלה לעמו, ואז ישמחו בו. ואם היה בהתגלות תמיד, לא היתה השמחה כל כך, וכל שהעלמו נמשך זמן מרובה והסתר גדול, כן לפי ערך זה תגדל השמחה בבואו לגלוי.

והנמשל הוא בזמן שמחתנו שאז מתגלים אורות מקיפים עליונים, שתגדל השמחה לפי ערך עוצם ההסתר בתחלה, שזהו בכסה בהעלם העצמות, שספירת המלכות עלתה ונסתלקה בהעלם אחר העלם עד לשרשה ומקורה העצמי, ועל ידי התקיעות ותפלות ותחנונים ותשובה מעומקא דלבה בחינת ממעמקים קראתיך, נמשכה אל הגילוי.

ולכן נקראו בזה המקיפין דסכות בשם "אושפזין עילאין", דהיינו על דרך משל האורח שבא לפרקים ממרחקים, שתגדל השמחה בו ביותר כידוע (מה שאין כן אם נמצא בקביעות).

(ע"פ עטרת ראש נו, א-ב)

מטרת ההעלם של ראש השנה היא בשביל חג הסוכות

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה (ביצה טז, א)

פירוש, שכל ההסתר שהקב"ה מסתיר ומכסה את עצמו בראש השנה הוא בשביל שתגדל השמחה במועד חג הסוכות. והיינו על דרך משל אב שרוצה להבין חכמת בנו, אזי מסתיר את עצמו ממנו בכדי לידע ולהכיר חכמת הבן, שיכין שההסתר וההעלם הזה אינו אלא בכדי שיבקשו הבן וימצאו, ואז תגדל השמחה באביו בשביל חכמת בנו והכרתו בזה כי יחפשונו בחפש מחופש לרדוף אחריו.

וביאר הענין הזה הוא כי הנה ראש השנה הוא יום הדין ומשפט לאלוקי יעקב, שמראה את עצמו כאלו מסתלק השראתו, ורוצה להיות דין ומשפט על אלקותו ית' איך לשכון ביעקב, ומדקדקין על כל מעשי האדם להביא במשפט כל המשכות אלקותו שהמשיך כל אחד ואחד על נפשו לפי בחינת מדרגתו בשנה העברה, וכל מה שימשיך עליו עוד על להבא בשנה זו, ואם הוא ראוי לכך. והרי הוא כאלו מסתיר את עצמו ממנו.

אבל תכלית כוונת המכוון אינו להיות כמו רוגז אמיתי ח"ו, אלא שכדי שיבקש פניו ולהתגלות גילוי אלקות ית' בחג הסוכות עשה כן, שהיא "שמחתנו", שתתגדל השמחה בהתגלות מההעלם אל הגילוי.

ולכן אנו מבקשים פניו בכל התפלות ותחנונים שמראש השנה ועד יו"כ במלכיות וזכרונות ושופרות וצוועקים מלך מלך, להמשיך מלכותו עלינו מראש השנה ועד יו"כ"פ, דהיינו התגלות רצונו, כמו שכתוב יאר ה' פניו אליך, שהוא על דרך משל כמו כאשר יחטא איש לאיש, הרי הוא ברוגז עמו, וכאשר הוא מבקש פניו הרי הוא מוחל לו ומעביר ממנו פניו של זעם ומראה לו פנים של אהבה ורצון להגלות לו אהבתו. כך השי"ת מוחל עוונות עמו ומעביר מהם הפנים של הרוגז וההסתר בהגלות נגלות עליהם אור פניו, עד שבחג הסוכות נגלה כבוד ה' מההעלם אל הגילוי ולכן הוא זמן שמחתנו.

(ע"פ לקו"ת חג הסוכות פב, א)

כי הנה אית רצון ואית רצון, פירוש אית רצון מהשכל וההתבוננות ונקרא רצון התחתון, לפי שבחינת רצון זה נולד מהשכל, אם כן הוא למטה מהחכמה ובינה, והוא נולד ונמשך מהם. אבל אית בחינת רצון העליון שלמעלה מעלה מהחכמה, וגילוי בחינה זו בנפש האדם הוא בחינת האהבה שאינה נולדת מהתבוננות השכל אלא היא אהבה פשוטה שלמעלה מן השכל, שזהו בחינת יחידה שבנפש שלמעלה מהחכמה, וכמו על דרך משל כאשר יחפץ האדם בחפץ ורצון לאיזה דבר הנוגע לעצם הנפש ממש וגורם לו לעשות דברים שלא על פי הדעת והשכל כלל, כי רצון זה עמוק עמוק מהשכל, וכנודע שיש בחינת רצון שלמעלה מהשכל על דרך אמרם כך עלה במחשבה ואין טעם לרצון.

ובחינת אהבה ורצון זה לה' מתגלה בנפש אדם ביום השבת דוקא, והיא בחינת אהבה רבה שהיא באה מלמעלה למטה בנפש האלקית בשבת, דהיינו שאין האהבה לפי ערך השכל וההתבוננות לבד, רק היא למעלה מהשכל ונמשכת מבחינת רצון העליון שלמעלה מהחכמה.

וזהו ענין הנשמה יתירה דשבת שהוא גלוי רצון העליון מבחינת יחידה כנ"ל. וזהו שנקראת "נשמת כל חי", וכמו שכתוב ומשיב על כל חי רצון, שגלוי רצון העליון נמשך בבחינת הנקראת כל חי כו', ומשם נמשך להיות רצון יראיו יעשה, שיתגלה בהם הרצון העליון.

(תורה אור ויקהל פז, ג - פח, א)

נשמה יתרה – התגלות שורש הנשמה

נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת (ביצה טז, א)

דהנה בנשמה יש שני בחינות, דהיינו מה שמתלבשת בגוף שהוא רק הארת הנשמה, אבל שורש הנשמה נשאר למעלה ונקרא מזל של הנשמה וכמו שאמרו רז"ל אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי, והנה המזל של הנשמה שרשו גבוה מאד נעלה, וכמו שאמרו רז"ל אין מזל לישראל היינו שהאין שהוא בחינת ה'החכמה מאין תמצא, שרש החכמה עילאה – הוא מזל לישראל, והמזל הוא רק בבחינת מקיף כו', והיינו שבעה דרגין עילאין שהם ז' מקיפים כו'.

וזהו גם כן ענין שבת, שבשבת ניתנה נשמה יתירה, והיינו שבשבת שהוא יום השביעי אז מאירים בחינות המקיפים של הנשמה, וזהו שאומרים בשבת נשמת כל חי, ופירש בזה נשמתא דפרחא מחי העולמים.

והענין הוא, דהנה כתיב ובניהו בן יהודע בן איש חי, ומפרש בגמרא שהצדיקים אפילו במיתתן קרוים חיים, ורשעים אפילו בחייהם קרוים מתים, והיינו, לפי שחי הוא בחינת מה שאומרים יחיד חי העולמים, שהוא מחבר את בחינת יחיד כו' שהוא ענין המקיף כו', ולרשעים אין מאיר בהם המקיף ועל כן אפילו בחייהם קרוים מתים, מה שאין כן הצדיקים נקראים חי לפי שמאיר בהם בחינת המקיף, וצדיק וחי הוא בחינה אחת, כי צדיק הוא יסוד שהוא מחבר את השבעה דרגין למלכות, וגם חי הוא בחינת יסוד שהוא מחבר גם כן את השבעה דרגין כו', וכמ"ש יחיד חי העולמים מלך שחי העולמים הוא המחבר כו'.

(ליקוטי תורה תורת שמואל תרל"ג ע' שיא-שיג)

המשכת הקדושה העליונה לבחינת הזמן

שבת מקדשא וקיימא אלא אימא מקדש השבת ישראל והומנים (ביצה יז, א)

זמנים צריך להקדים קדושת ישראל לקדושתן שעל ידי קדושת ישראל נתקדשו הם ואילו לא נתקדשו ישראל לא היו קובעים חדשים וקוראין מועדים (רש"י) ובפנימיות הענינים:

שבת היא עלי' למעלה מזמן העולם [שלכן מתחיל כל שבוע מיום ראשון, כיון שלאחרי העליה בשבת למעלה מהזמן, מתחיל היקף זמן חדש]; ואילו יום טוב הוא המשכה – על ידי עבודת בני ישראל – דקדושה בזמן, בימי החול. ובסגנון אחר: יו"ט הוא ה"ממוצע" שעל ידו נמשכת קדושת השבת (שלמעלה מהזמן), בימי החול (שתחת הזמן).

וזהו גם תוכן החילוק ששבת נקראת "קדש", בחינת קדש מלה בגרמי' – למעלה משייכות לעולם, ויו"ט הוא "מקרא קדש", "מקרא" מלשון קורא וממשיך – שיהודי קורא וממשיך מקדושת השבת (בחינת קדש) בימים חול (שלכן יום טוב חל, ע"פ רוב, בימי החול).

זה משתקף גם בחילוק שיש בין שבת ליו"ט, שבשבת אסורות כל המלאכות – כיון שאז היא עלי' בדרגה בקדושה שלמעלה ממלאכות העולם; משא"כ יום טוב מותר במלאכת אוכל נפש – כיון שהמשכת הקדושה ביו"ט קשורה עם עניני העולם.

עפ"ז מובן, שבשבת ויו"ט יש בזה מה שאין בזה: בדרגת הקדושה הרי קדושת השבת למעלה מקדושת יום טוב; אבל בשמחה הרי המשכת השמחה בעולם (חול) – נפעלת ע"י יו"ט.

(תורת מנחם – התועודיות תנש"א ח"א ע' 15)

יפוצו מעיינותיך הוצה

ביקור בספריית 'מעיינותיך' / בנימין ליפקין

רשום בכתב אמת

פתקים משולחנו של הרבי • מהדורה חדשה ומושלמת

'פתקים משולחנו של הרבי' מביא מבחר מתוך תשובות אותנטיות אלה, בכתב ידו של הרבי, במגוון נושאים המעסיקים רבים מאיתנו – החל בשאלות של שידוכים, חינוך, בריאות ופרנסה ועד בירורים בענייני אמונה ועבודת ה'.

כל אחת ואחת מהתשובות נכתבה כמענה אישי לאדם אחד בלבד, אך יחדיו הן מכילות השקפת עולם שלימה והסתכלות מיוחדת ורעננה על כל סוגיה מסוגיות החיים. בספר מובאים הפתקים מצולמים מכתב ידו של הרבי, לצד פענוח והסבר במידת הצורך. הקריאה בפתקים מעבירה את תחושת האותנטיות ואת החיבור לסגנונו המיוחד של הרבי, במענה ממוקד, מדויק ותמציתי.

הספר שהופיע עכשיו יצא בעבר בשלושה כרכים, שיצאו לאור במרוצת שלוש שנים. הוא נערך בידי הרב יצחק קפלן. עכשיו יצא הספר במהדורה חדשה בשני כרכים, שבה אוחדו כל התשובות העוסקות בנושא מסוים, שהיו פזורות בשלושת הכרכים, וכמו-כן נוספו מענות חדשים.

ה'פתקים' הכלולים בספר עוסקים בנושאים: חובת האדם בעולמו, יסודות באמונה, לימוד התורה והפצתה, תורת החסידות ודרכיה, עבודה שבלב, בין אדם לחברו, הפצת היהדות, ורבים השיב מעוון, שמחה וביטחון בה', מנוחת הנפש ושלווה, מנחם משיב נפשי, משיח וגאולה, שידוכין ונישואין, בניין עדי עד, חינוך, פרנסה, אני ה' רופאך, נשי ובנות ישראל, ארץ ישראל, גיור כהלכה, הלכה ומנהג, פרפראות לתורה, בכל דרכך דעהו.

קריאת הספר היא חוויה מיוחדת במינה, המאפשרת מצד אחד לראות את עמדתו התורנית הבהירה של הרבי כמעט בכל נושא, ובה בשעה לחוש את הצורה שבה הדברים נכתבו, מתוך התבוננות בצילום ה'פתק'.

קוראי 'כי קרוב' התוודעו היטב לעושר הגלום בפתקים אלו לאור המדור הקבוע המופיע בעמוד זה, עמוד הגב של הגיליון ובו מופיע כל פעם פתק אחד עם מסר בוהק בכתב יד קודשו של הרבי. זו הזדמנות לטעום ולהתבשר מהיקף רחב ורבגוני של נושאים ותחומים.

מדי ערב היה הרבי נושא עמו לביתו שקית נייר חומה גדולה, ובה עשרות ומאות מכתבים שהתקבלו באותו יום ושטרם הספיק להשיב עליהם. יהודים מכל רחבי תבל הפנו אל הרבי את שאלותיהם ולבטי נפשם. רבנים ותלמידי חכמים הפנו אליו שאלות תורניות. אנשי ציבור נועצו בו בענייני הכלל. אנשים ונשים, מבוגרים וצעירים, ואפילו ילדים קטנים, שטחו לפניו את שאלותיהם וספקותיהם.

פלא בפני עצמו הוא איך הספיק הרבי לקרוא כל כך הרבה מכתבים ולהשיב תשובות רבות כל כך. כשמביטים על ההיקף העצום של המכתבים זו נראית משימה על אנושית.

את תשובותיו היה הרבי כותב בכל עת. רבות נכתבו בשעות היום, ומכתבים רבים היה לוקח עמו לביתו בלילה. בבוקר היו המזכירים מקבלים חבילת תשובות, שאותן כתב במהלך הלילה, בשעה שבני אדם מן השורה נחים ואוגרים כוח ליום חדש.

התשובות על המכתבים התחלקו לשני סוגים. היו שנענו במכתב (חתום על-ידו או לעתים על-ידי מזכיר), שבו הרבי ניסח את תשובתו בצורה רחבה יחסית, ושברוך כלל גם היו בו דברי חיוזוק והתעוררות בענייני תורה ומצוות, לימוד תורה וכדומה.

מהמכתבים האלה נבנתה הסדרה הענקית של 'אגרות קודש', שבה מכונסים עשרות אלפי מכתבים תוכניים שהרבי כתב במרוצת השנים. ועדיין מתגלים עוד ועוד מכתבים, וצוות מיוחד שוקד להכניס לדפוס בכרכים נוספים בסדרה.

לצד המכתבים היו ה'פתקים'. פעמים רבות ה'פתק' לא היה אלא שולי מכתבו של השואל, שעליהם היה הרבי רושם במהירות, בסגנון ממוקד ותמציתי, את תשובתו. ב'פתקים' לא הייתה ה'מעטפת' שהייתה במכתבים, אלא מענה נקודתי וחד.

ה'פתקים' המקוריים לא נמסרו בדרך כלל לשואלים, אלא הוכתבו להם בטלפון, נשלחו בפקס או הועתקו בכתב ידו של המזכיר. ואולם מעת לעת היו המזכירים מוסרים צילום מכתב ידו המקורי של הרבי. כך הצטברו מאות צילומים של 'פתקים', העוסקים במגוון רחב מאוד של נושאים.

היכוננו היכוננו ליריד החסידות תשפ"ב בשבוע החסידות י"ט כסלו בנייני האומה ירושלים

עריכה: בנימין ליפקין | רכז מערכת: אהרן לוין | © כל הזכויות שמורות להפצה, פרסום, תגובות ויצירת קשר - 072-279-2086 | KIKAROV10@GMAIL.COM • מו"ל:

כיקרוב